

Valtuuston varsinainen kokous 2/2020 lisälista

4. EDUNVALVONTA JA TEKIJÄNOIKEUS

4.2. Helsingin Seudun Journalistien (HSJ) aloite näennäisyrittäjyyttä koskevasta kampanjasta

RTTL teki keväällä 2019 valtuustoaloitteen näennäisyrittäjyyden kitkemisestä. Aloite hyväksyttiin ja hallituksen vastauksesta kävi ilmi laaja ja vahva vaikuttamistyö, mitä liitto on jo pidempään tehnyt näennäisyrittäjän asemassa olevien tilanteen parantamiseksi. Näennäisyrittäjyys mielletään media-alalla erityisesti kaupallisten radioiden ja av-käännöstoimistojen ongelmaksi. Kyse on kuitenkin alati laajenevasta ilmiöstä, joka koskettaa myös toimitustyötä ja kustannusala.

Ajankohtaisin esimerkki työntekijöiden puskemisesta yrittäjiksi lienee Otavamedia, missä yrityksen valokuvaajia on houkuteltu irtisanomisen jälkeen jatkamaan töitä freelanceyrittäjinä. Tätä aloitetta kirjoitettaessa neuvottelut sopimusmallista olivat vielä kesken. Otavamedian ratkaisu on joka tapauksessa jälleen kerran hyvä osoitus siitä, miten houkutteleva vaihtoehto työn ulkoistaminen työnantajille on. Ajamalla työntekijöitä yrittäjiksi media- ja kustannustalot alentavat työvoimakustannuksia ja siirtävät riskejä pois omilta harteiltaan.

Nimensä mukaisesti näennäisyrittäjyydellä ei usein ole paljonkaan yhtymäkohtia aidon yrittäjyyden kanssa, vaan työn tekeminen muistuttaa enemmän perinteistä palkkatyösuhdetta. Työtä saatetaan tehdä työnantajan tiloissa ja laitteilla, työnantajan määrittämänä työaikana, työnantajan valvonnassa ja usein myös tämän määrittämällä korvauksella. Sopimuksen ehdot saattavat lisäksi olla sellaiset, että työntekijä on käytännössä riippuvainen yhdestä ainoasta toimeksiantajasta.

Koska monet palkkatyön kriteerit ja samalla tunnusmerkit täyttyvät, käytännössä yrittäjyyteen pakottava työtarjous saattaa hämätä, etenkin jos sopimusta tarjotaan nuorelle, vasta alalle pyrkivälle tekijälle, joka ei vielä tunne työelämän pelisääntöjä ja käytäntöjä. Kaikki eivät siis näennäisyrittäjyyteen johtavaan toimeksiantosuhteeseen lähtiessään välttämättä edes ymmärrä, mitä kaikkea sopimukseen kirjatut asiat merkitsevät.

Koska kyse on koko ajan yleistyvistä ilmiöstä, joka tulee entistä todennäköisemmin vastaan uralla, olisi tärkeää, että journalistiliiton jäsenet ovat paremmin perillä siitä, mistä näennäisyrittäjyydessä on kyse.

HSJ esittää Suomen Journalistiliiton valtuustolle, että liitto valmistelee ja käynnistää kampanjan, joka lisää jäsenten tietoa ja ymmärrystä aiheesta. Kampanja voisi parhaimmillaan myös houkuttaa ihmisiä kertomaan omista tilanteistaan liiton asiantuntijoille ja selvittämään mahdollisuutensa riitauttaa sopimuksensa.

Aihe on ajankohtainen myös siksi, että työ- ja elinkeinoministeriön alainen työneuvosto linjasi lokakuussa, että Woltin ja Foodoran ruokalähetit ovat työsuhteessa. SJL:n hallitus kertoi vastauksessaan RTTL:n aloitteeseen, että av-kääntäjien osalta on oltu kaksi kertaa mukana työneuvoston arvioinnissa. Kampanjan avulla voisi mahdollisesti saada vastaavaan arviointiin myös muihin journalistiliiton jäsenryhmiin kuuluvien tilanteita.

Hallituksen vastaus:

Helsingin Seudun Journalistit (HSJ) esittää, että Journalistiliitto valmistelee ja käynnistää kampanjan, joka lisää jäsenten tietoa ja ymmärrystä näennäisyrittäjyydestä.

Järjestämme Journalistiliitossa aloittaville freelancereille peruskursseja, joissa käydään läpi yrittäjyyden tunnusmerkkejä, yrittäjyyden ja työsuhteen rajanvetoja sekä palkan ja palkkion eroa. Kurseilla voidaan jatkossa kiinnittää vielä enemmän huomiota ns. näennäisyrittäjyyteen eli työsuhteen naamioimiseen yrittäjyydeksi.

Jokainen freejäseneksi liittyvä saa liiton julkaiseman freeoppaan. Pitkän linjan freelancer Heikki Jokisen kirjoittama Vapauden valtakunta -kirja käsittelee freelancerina työskentelemistä ja yrittäjyyttä kattavasti. Lisäksi ylläpidämme yhdessä ITSET-ryhmän kanssa Keikkatyöläisen sosiaaliturvaopas -verkko-opasta (www.itset.fi), joka tarjoaa tietoa erityisesti sosiaaliturvasta. ITSET on usean itsensätyöllistäjiä edustavan ammattiliiton ja palkansaajakeskusjärjestöjen yhteistyöryhmä itsensätyöllistäjiä koskevissa asioissa. Tietoa yrittäjyyden tunnusmerkeistä on myös Suomen freelance-journalistien (SFJ) verkkosivuilta (www.freet.fi).

Olemme vaikuttaneet itsensätyöllistäjiä koskevaan lainsäädäntöön sekä ITSET-ryhmän kautta että omilla edunvalvontatoimillamme. Yhtenä keskeisenä tavoitteena on ollut, että palkansaajan kaltaisessa asemassa työskentelevät yrittäjät eli näennäisyrittäjät on katsottava työsuhteisiksi.

Palkansaajan kaltaisessa asemassa työtä tehdään yhdelle tai korkeintaan muutamalle toimeksiantajalle ja ollaan siten riippuvaisia työn toimeksiantajasta eikä pystytä tosiasiallisesti neuvottelemaan työn ehdoista ja hinnasta. Työsuhteen määritelmä on laajennettava koskemaan myös heitä, jotka työskentelevät työsuhteenomaisesti toimeksiantajalle alisteisissa työnteon muodoissa.

Vaikuttamistyön ansiosta asiasta on kirjaus pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelmassa. Koronapandemiasta johtuen lainvalmistelu on

viivästynyt. Aloitteessa viitattujen työneuvoston ratkaisujen jälkeen työministeri Tuula Haatainen on ilmoittanut, että asian valmistelu jatkuu ministeriön työryhmässä ennen vuodenvaihdetta. Vaikuttamme aktiivisesti työryhmän työhön.

Valmistelemme vaikuttamistyön yhteyteen jäsenillemme kohdistetun viestintäkampanjan, jossa tuomme esille aidon ja näennäisen yrittäjyyden eroja ja aktivoimme jäseniä kertomaan omista tilanteistaan asiantuntijoillemme.

Hannu Hallamaa esittelee.

Esitys Hallitus esittää aloitteen hyväksymistä.

5. VUODEN 2021 TOIMINTA JA TALOUS

4.2. Toimintasuunnitelma 2021

Lisätään lause: Toimintasuunnitelman käsittelyn yhteydessä tehdään myös toiminta- ja talousohjelman 2019–2022 puolivälitarkastelu.

Liite on lisätty kokousmateriaaleihin 30.11.

Hanne Aho esittelee.

Esitys Merkitään tiedoksi.